

Abortion in the Halachic Sources – chevruta source sheet (Limmud)

Primary Sources, Torah, Mishna and Gemara

1. Shemot 21:22

If men quarrel and hit a pregnant woman and she miscarries, and yet no fatality ensues: he shall surely be punished according to what the woman's husband will place upon him and he shall pay as the judges determine.

שמות פרק כא : כב
וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים:

2. Rashi Shemot 21:22 (Shlomo Yitzchaki 1040-1105 Troyes, France)

If men quarrel – this one with this one, and they intend to hit their colleague and they hit the woman.

רש"י שמות פרק כא פסוק כב

(כב) וכי ינצו אנשים - זה עם זה, ונתכוין להכות את חברו והכה את האשה:

And there is no fatality – with the woman

He shall surely be punished – to pay the value of the fetus to the husband, they assess her how much she is fit to be sold in the market increasing her value because of her pregnancy

ולא יהיה אסון - באשה:
ענוש יענש - לשלם דמי ולדות לבעל, שמין אותה כמה היתה ראויה למכר בשוק להעלות בדמיה בשביל הריונה:

He shall surely be punished – by taking money from him, like (Devarim 22:19) and they punish him with 100 of silver.

ענוש יענש - יגבו ממון ממנו, כמו (דברים כב יט) וענשו אותו מאה כסף:

Which [the woman's husband] will place on him – when the husband claims in Bet Din to place on him the punishment for this.

כאשר ישית עליו וגו' - כשיתבענו הבעל בבית דין להשית עליו עונש על כך:

And he gives: - the one who hits the value of the fetus

ונתן - המכה דמי ולדות:

Shemot 21:23

But if a fatality occurs it will be that you shall give a life for a life.

שמות פרק כא: כג
ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש:

Rashi Shemot 21:23

And if a fatality occurs – with the woman

רש"י שמות פרק כא פסוק כג
(כג) ואם אסון יהיה - באשה:

3. Talmud Bavli Baba Kama 48b-49a

Mishna: An ox that intends [*to gore*] his fellow [*ox*], and strikes a woman and she miscarries, [*the owner*] is exempt from the value of the fetus, a man that intends [*to hit*] his fellow and strikes a woman and she miscarries – pays the value of the fetus. How does he pay the value of the fetus? They estimate how much the woman is worth before she gave birth and how much she is worth after having given birth. Rabbi Shimon ben Gamliel says: if so [*it doesn't make sense*], a woman increases in value after she gives birth, rather estimate how much the fetus is worth and give it to the husband, and if there is no husband, give it to his heirs. ...

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף מה עמוד ב - דף מט עמוד א מתני'. שור שהיה מתכוין לחבירו, והכה את האשה ויצאו ילדיה - פטור מדמי ולדות; ואדם שהיה מתכוין לחבירו, והכה את האשה ויצאו ילדיה - משלם דמי ולדות. כיצד משלם דמי ולדות? שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה. אמר רבן שמעון בן גמליאל: א"כ, משהאשה יולדת משבחת! אלא, שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל, ואם אין לה בעל - נותן לירשיו. ...

4. **Mishna Mesechet Arachin perek 1 mishna 4**

When a [pregnant] woman is going out to be executed [by judicial execution] we do not wait until she gives birth. A woman who is sitting on the birthing stool we wait until she gives birth...

Talmud Bavli Arachin 7a (Gemara)

It is obvious [that we do not wait], it is her body! What might we have thought? Since it says in Shemot 21:22 “as the husband of the woman shall place upon him” – [one would think that the fetus is] the property of the husband and it should not be lost to him, therefore we learn [that we don't wait until she gives birth]. But let us say this indeed [that we should wait]. Rabbi Abahu said in the name of Rav Yochanan it is written [Devarim 22:22] “and also both of them shall die” to include the fetus. ...

One who sat on the birthing stool: what is the reason?

Since it uprooted itself, it is [considered] another body. Rav Yehuda said in the name of Shmuel a woman who is taken out to be executed, we strike against her womb, in order to kill the fetus first in order that she shall not come to disgrace.

5. **Mishna Mesechet Nida perek 5 mishna 3**

A child of one day ... one who kills him is liable [for the death penalty] ...

Talmud Bavli Nida 44b

One who kills him is liable: As it says [Vayikra 24:17] If a man strike any life - in all cases [even a one day old child – but by implication not an unborn fetus]

6. **Mishna Oholet perek 7 Mishna 6**

A woman who is finding it hard to give birth, we cut up the fetus inside her womb and take it out limb by limb because her life has priority to its life. When the majority has come out, we may not touch it, because we do not push aside a life for a life.

7. **Talmud Bavli Sanhedrin 72b**

Rav Huna said, a child who is chasing after another to kill, we are permitted to save by means of [taking the child's] life, as we hold that one who is chasing after another to kill [a pursuer Heb rodef] does not need a legal warning, and it is no different whether he [the pursuer] is an adult or a child. Rav

משנה מסכת ערכין פרק א משנה ד
האשה שיצאה ליהרג אין ממתנין
לה עד שתלד. האשה שישבה על
המשבר - ממתנין לה עד שתלד.
...

**תלמוד בבלי מסכת בערכין ז'
ע"א**

פשיטא, גופה היא! איצטריך,
ס"ד אמינא: הואיל וכתוב [שמות
כא] כאשר ישית עליו בעל
האשה, ממונא דבעל הוא ולא
ליפסדיה מיניה, קמ"ל. ואימא
ה"נ! אמר רבי אבהו אמר רבי
יוחנן, אמר קרא: [דברים כב]
ומתו גם שניהם, לרבות את
הוולד. ...

ישבה על המשבר וכו'. מ"ט? כיון
דעקר, גופא אחרנא הוא. אמר רב
יהודה אמר שמואל: האשה היוצאה
ליהרג, מכין אותה כנגד בית הריון
כדי שימות הוולד תחילה, כדי שלא
תבא לידי ניוול.

**משנה מסכת נדה פרק ה
משנה ג**

...תנוק בן יום אחד...וההורגו
חייב....

**תלמוד בבלי מסכת נדה דף
מד עמוד ב**

וההורגו חייב: דכתיב: [ויקרא
כ"ד] ואיש כי יכה כל נפש -
מ"מ.

אהלות פ"ז משנה ו'

האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את
הולד במעיה ומוציאין אותו אברים
אברים מפני שחייה קודמין לחייו, יצא
רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש
מפני נפש.

**תלמוד בבלי מסכת סנהדרין
ע"ב ע"ב**

אמר רב הונא: קטן הרודף ניתן
להצילו בנפשו קסבר רודף אינו
צריך התראה לא שנא גדול לא
שנא קטן. ומקשה עליו רב
חסדא מהך משנה דתנן יצא

Chisda asked on this from the Mishna [*Oholot*], that it teaches “once its head has come out we may not touch it, because we do not push aside a life for a life” and why, [*should it not be considered*] a pursuer? It is different there because heaven is pursuing her [*the mother*].

ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי רודף הוא. שאני התם דמשמיא קא רדפי לה.

8. Rashi on Sanhedrin 72b

“His head has come out” in a woman who is finding it hard to give birth and is in danger, and it teaches that it is permitted for the midwife to put in her hand and cut it up and bring it out in pieces, **since at all times that it has not come out to the air of the world it is not a life** and it is permitted to kill it to save its mother, but once its head has come out we do not touch it and one is subject to the death penalty [*for killing it*] like one who is born as we do not push away a life for a life.

רש"י: סנהדרין ע"ב ע"ב יצא ראשו, באשה המקשה לילד ומסוכנת, וקתני רישא החיה פושטת ידה וחותרתו ומוציאתו לאברים, **דכל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא**, וניתן להורגו ולהציל את אמו, אבל יצא ראשו אין נוגעין בו להורגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש.

9. Rambam Hilchot Shmirat Nefesh perek 1 halacha 9

(*Moshe ben Maimon b. 1138 Spain d. Egypt 1204*) Even this is a negative mitzvah [*namely*] not to have compassion on the life of a pursuer [*rodef*]. Therefore, the Sages ruled that a fetus who was having difficulty being born it is permitted to chop up the fetus in the womb whether with drugs or by hand because it is like a pursuer [*who runs*] after her to kill her. But when its head comes out, we do not touch it that we do not push aside a life for a life, and this is the nature of the world.

רמב"ם הלכות ושמירת נפש בפ"א ה"ט אף זו מצות לא תעשה שלא לחוס על נפש הרודף. לפיכך הורו חכמים שהעוברת שהיא מקשה לילד מותר לחתוך העובר במיעיה. בין בסם בין ביד מפני שהוא כרודף אחריה להורגה. ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

10. Shulchan Aruch Choshen Misphat Siman 425 si'if 2 (Yosef Karo b. 1488 Toledo, Spain d. 1575, Safed, Israel)

Therefore, one who is pregnant and she is having difficulty in giving birth, it is permitted to cut the fetus in the womb, whether with drugs or by hand, because it is like a pursuer after her to kill her. But if its head comes out, we do not touch it, that we do not push aside a life for a life, and this is the nature of the world.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות חובל בהבירו סימן תכה סעיף ב לפיכך העוברת שהיא מקשה לילד, מותר לחתוך העובר במיעיה, בין בסם בין ביד, מפני שהוא כרודף אחריה להרגה. ואם הוציא ראשו, אין נוגעין בו, שאין דוחים נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

The Septuagint

11. Brenton's Septuagint (translation by Sir Lancelot Charles Lee Brenton) published 1844

And if two men strive and smite a woman with child, and her child be born imperfectly formed, he shall be forced to pay a penalty: as the woman's husband may lay upon him, he shall pay with a valuation. But if it be perfectly formed, he shall give life for life.

Septuagint (translation of the Tanach) into Greek (by Jews) circa 3 century BCE

ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες καὶ πατάξωσιν γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται καθότι ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός δώσει μετὰ ἀξιώματος ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ἦν δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς

12. Exodus 21:22-225 – King James version

22 If men strive, and hurt a woman with child, so that her fruit depart from her, and yet no mischief follow: he shall be surely punished, according as the woman's husband will lay upon him; and he shall pay as the judges determine.

23 And if any mischief follow, then thou shalt give life for life,

Aggadic Sources

13. Talmud Bavli Sanhedrin 91b

Antonius [*a Roman Emperor friendly with Rabbi Yehuda HaNasi known as Rebbe*] said to Rebbe: the soul, from when is it put in a man, from the time of conception [*pekida*] or from the time of formation [*yetzira*]? He [*Rebbe*] said to him, “from the time of formation”. He said to him: “is it possible that a piece of meat can remain three days without salt and not go rotten? Rather, from the time of conception”. Rebbe said: “This thing Antonius taught me, and a text supports him, as it says ‘your providence [*pekida*] has guarded my spirit’ [*Iyov 10:12*]”.

Rashi Sanhedrin 91b

From the time of formation – that is solidified with flesh and sinews and bones.

Conception – from the time that the angel redeems the drop and brings it before G-d to know what will be with it, like it says in perek kol hayad in Mesechet Nida (16b) “immediately there was thrown in it a soul and it lived”.

He said to him: - Rebbe: “from the time of formation”.

And he said to him: - Antonius: “Is it possible that a piece will survive for three days without salt and not go rotten, and here also this that does not have a soul how will this drop survive and not go rotten in the womb until the time of formation, and since the drop will go rotten, she will not give birth”.

Antonius taught me: - from his words I learnt

Yad Rama Sanhedrin 91b (*Meir Abulafia b. c1204 Burgos, Spain d. 1244, Toledo, Spain*)

Antonius asked Rebbe when is the soul given in a person from the time of the formation of the whole body or from the time of *pekida* - from the time the woman takes the drop to the womb, and this is the time of *pekida* like it is said:

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף
צא עמוד ב

ואמר לו אנטונינוס לרבי: נשמה מאימתי ניתנה באדם, משעת פקידה או משעת יצירה? - אמר לו: משעת יצירה. - אמר לו: אפשר חתיכה של בשר עומדת שלשה ימים בלא מלח ואינה מסרחת? אלא, משעת פקידה. אמר רבי: דבר זה למדני אנטונינוס, ומקרא מסייעו, שנאמר ופקדתך שמרה רוחי.

רש"י מסכת סנהדרין דף צא
עמוד ב

משעת יצירה - שנקרם כולו בבשר וגידין ועצמות.
פקידה - משעה שהמלאך פוקד הטיפה ומביאה לפני המקום מה תהא עליה, כדאמרינן בפרק כל היד במסכת נדה (טז, ב), מיד נזרקה בו נשמה וחיות.
אמר ליה - רבי: משעת יצירה.
ואמר לו - אנטונינוס: וכי אפשר לחתיכה שתתקיים אפילו שלשה ימים בלא מלח שאינה מסרחת - והכי נמי אילו לא היתה נשמה נתונה עד שעת יצירה היאך תתקיים הטיפה שלא תסריח במעיה, וכיון שטיפה מסרחת שוב אינה מולדת.
למדני אנטונינוס - מדבריו למדתי.

יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף צא
עמוד ב

שאליה אנטונינוס לר' נשמה מאימתי ניתנת באדם משעת יצירה שהגוף כלו נוצר או משעת פקידה משעה שהאשה קולטת את הטיפה לבית ההיריון והיא שעת פקידה

“And G-d remembered Sarah that is to say that he gave her a pregnancy” ...

כדכתיב וה' פקד את שרה כלומר שנתן לה הריון ...

14. Talmud Bavli Menachot 99b

Rabbi Yochanan and Rabbi Elazar both say: “Torah was given in forty days, and the soul is formed in forty days, everyone who guards his Torah his soul will be guarded, and anyone who does not guard his Torah, his soul will not be guarded”.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו: תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים, כל המשמר תורתו נשמטו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמטו משתמרת

Other references to the 40-day concept

15. Talmud Bavli Yevamot 69b

[discussing the case of the daughter of a kohen who had relations with an Israelite, once deemed pregnant she can no longer eat teruma] If she is pregnant - until forty days it is merely water.

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סט עמוד ב ואי מיעברא - עד ארבעים מיא בעלמא היא.

Talmud Bavli Nida 30a

Mishna: One who miscarried on the 40th day – we are not concerned for a fetus, from the 41st day – she sits [is considered impure] for a male and for a female and for *niddah* [regular monthly flow]. Rabbi Yishmael says: from the 41st day she sits for a male and for *niddah*, from the 81st day she sits for a male and a female and for *niddah*, that a male is finished on the 41st day and a female on the 81st. And the Sages say it is the same for the creation of a male and for the creation of a female, this and this is 41 days.

תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל עמוד א

מתני'. המפלת ליום מ' - אינה חוששת לולד, ליום מ"א - תשב לזכר ולנקבה ולנדה. רבי ישמעאל אומר: יום מ"א - תשב לזכר ולנדה, יום פ"א - תשב לזכר ולנקבה ולנדה, שהזכר נגמר למ"א והנקבה לפ"א. וחכ"א: אחד בריית הזכר ואחד בריית הנקבה - זה וזה מ"א.

16. Breshit Raba Parshat Noach parsha 34 siman 10 [another version of the Antonius/Rebbe story]

And further Antonius asked Rebbe – “from when is the soul given in a man, from the time that it goes out from the womb of its mother or before it goes out of the womb of its mother?” He said to him “from the time it goes out of the womb of its mother”. He said to him: “No - an illustration: if one leaves meat three days without salt immediately it becomes rotten”, and Rebbe acknowledged to him that his opinion equated to the opinion of the text that it says (Iyov 10) “life and lovingkindness you have done with me that your providence [*pekida*] has guarded my soul”, from when was the soul given in me? When I was conceived/redeemed.

בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לד סימן י ועוד שאל אנטונינוס את רבינו א"ל מאימתי נשמה ניתנה באדם משיצא ממעי אמו או עד שלא יצא ממעי אמו, א"ל משיצא ממעי אמו, א"ל לאו, משל אם תניח בשר ג' ימים בלא מלח מיד הוא מסריח והודה לו ר' שהשוה דעתו לדעת המקרא שנאמר (איוב י) חיים וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רוחי, מאימתי נתת בי את הנשמה משהפקדתני.

A different time period – 3 months

17. Nida 8b

A pregnant woman from when it is known she is pregnant: And when is it that the fetus is recognisable? Sumchas said in the name of Rabb Meir three months ...

תלמוד בבלי מסכת נדה דף ח עמוד ב
מעוברת משיודע עוברתה. וכמה הכרת
העובר? סומכוס אומר משום רבי מאיר:
שלושה חדשים, ...

Fetuses and non-Jews

18. Breishit (Genesis) 9:6

[*G-d speaking to Noah post flood*] One who has spilled the blood of a man in a man his blood shall be spilled.

בראשית פרק ט פסוק ו
שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ
כִּי בְּצַלְם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם:

19. Talmud Bavli Sanhedrin 57b

:... According to Rabbi Yishmael they said [*a non-Jew is liable for the death penalty*] even for [*killing*] fetuses...

According to Rabbi Yishmael they said [*a non-Jew is liable for the death penalty*] even for [*killing*] fetuses: What is the reason of Rabbi Yishmael? As it is written [*Breishit 9:6*] “one who has spilled the blood of a man in a man his blood shall be spilled” – who is a man who is in a man – behold this is a fetus in the womb of its mother. And the Tanna Kama [*who disagrees with Rabbi Yishmael by not including this in his list of things for which a non-Jew is liable for the death penalty how does he understand that pasuk? He*] learns in accordance with the view of the house of Menashe - that is to say that all executions that they mention in connection with non-Jews are only [*by means of*] strangulation, because they apply the “in a man” to the end of the verse and they learn how is “in a man that his blood shall be spilled” what is the spilling of blood of a man when it is in the body of a man, behold this is strangulation.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין
נ"ז ע"ב

...משום רבי ישמעאל אמרו
אף על העוברין...
משום רבי ישמעאל אמרו
אף על העוברין. מאי
טעמיה דרבי ישמעאל דכתיב
שופך דם האדם באדם דמו
ישפך איזהו אדם שהוא
באדם הוי אומר זה עובר
שבמעמי אמו, ותנא קמא תנא
דבי מנשה הוא דאמר כל
מיתה האמורה לבני נח אינו
אלא חנק ושידי / ושידי / ליה
האי באדם אסיפיה דקרא
ודריש ביה הכי באדם דמו
ישפך איזהו שפיכות דמים
של אדם שהוא בגופו של
אדם הוי אומר זה חנק.

20. Rashi on Sanhedrin 57b

“Even on fetuses” if one [*deliberately*] strikes a woman and she miscarries, they [*the non-Jews*] are liable for the death penalty as a consequence, but a Jew [*is not liable for the death penalty*] until it comes out until the air of the world as it teaches in Mesechet Nida (44a) a” baby of one day, one who kills it is liable” where one is certain that all of its months have been completed and it is not a miscarriage.

רש"י סנהדרין דף נז עמוד ב
אף על העוברין הכה את
האשה ויצאו ילדיה נהרג עליהן
וישראל עד שיצא לאויר העולם
כדתנן במס' נדה (ד' מ"ד ע"א)
תינוק בן יום אחד ההורגו חייב
היכא דקים ליה בגווייה שכלו לו
חדשיו ואינו נפל.

21. Rambam Hilchot Melachim perek 9 halacha 4

A non-Jew who has killed a life even a fetus in the womb of its mother is liable to be executed for it. ... And similarly, if he kills a pursuer, he is liable to be executed if he could have saved [*the victim*] by injuring one of [*the pursuer's*] limbs. This does not apply to Jews.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט
הלכה ד
בן נח שהרג נפש אפילו עובר במעי
אמו נהרג עליו, ..., וכן אם הרג
רודף שיכול להצילו באחד
מאיבריו נהרג עליו, מה שאין כן
בישראל.

22. Talmud Bavli, Sanhedrin 59a

The master said: any commandment that was said to the children of Noah and retaught at Sinai applies to this [*non-Jews*] and this [*Jews*]. [*The gemara objects*] The opposite [*should be the case*], from that it was taught at Sinai it should apply to Jews and not to non-Jews [*lit. the children of Noah*]. From that which idol worship was taught at Sinai, and we find that non-Jews are punished on it derive that it applies to both this and this. [*If it was said to*] the children of Noah and not retaught at Sinai, it was said to Jews and not to non-Jews. The opposite, from that which it was not retaught at Sinai it should have been said to the non-Jews and not to the Jews. **There is nothing that is permitted to a Jew and prohibited to a non-Jew.** Is there not? Behold the case of a beautiful captive [*see Devarim 21:10-13*] - [*non-Jews*] are not [*legitimately*] conquerors. Behold there is theft of an item worth less than a *peruta* [*smallest monetary amount*]? That is because non-Jews do not pardon even small thefts.

23. Tosfot Sanhedrin 59a [*composed by a group of commentators including Rashi's grandsons*]

There is nothing that is permitted to a Jew: For a matter that is a mitzvah for a Jew we do not say this [*for example*] a non-Jew who rests [*in a manner like Jews on shabbat*] is liable and for a Jew it is a mitzvah and even though [*on Monday*] it is not a mitzvah for a Jew [*to rest*] in any event there is upon him a mitzvah of resting. And on fetuses where a non-Jew is liable and a Jew is exempt [*how do we explain this*]? [*Answer*] **even though he is exempt in any event it is not permitted** and anyway there is a difficulty from what is said in [*Sanhedrin 72b*] when its head comes out we do not touch it because we do not push aside a life for a life but before its head comes out the midwife can put in her hand and cut him into limbs and take them out in order to save its mother and to act in this manner for a non-Jew is forbidden since they are warned regarding fetuses and one can answer [*this difficulty by saying*] that **this too is a mitzvah in order to save [*the mother*] and it is possible that even for a non-Jew this is permitted.**

24. Tosfot Nida 44a-b [*on a passage discussing questions of inheritance if a pregnant woman dies*]

And it [*the fetus is deemed to*] die first: [*and hence does not inherit its mother - after discussing a distinction between a woman who is killed and one who dies naturally and bringing Arachin 7a which allows, if the mother dies while in labour, for one to violate shabbat by bringing a knife through a public*

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין

דף נט עמוד א

אמר מר: כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה. אדרבה, מדנשנית בסיני - לישראל נאמרה ולא לבני נח! - מדאיתני עבודה זרה בסיני, ואשכחן דענש נכרי עילוה - שמע מינה לזה ולזה נאמרה. לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח. אדרבה, מדלא נישנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל! - ליכא מידעם דלישראל שרי ולנכרי אסור. - ולא? והרי יפת תואר! - התם משום דלאו בני כיבוש נינהו. - והרי פחות משוה פרוטה! - התם משום דלאו בני מחילה נינהו.

תוספות מסכת סנהדרין דף נט

עמוד א

ליכא מידעם דלישראל שרי - בדבר שהוא מצוה לישראל לא אמרינן הכי העובד כוכבים ששבת חייב ולישראל מצוה אף על גב דבשני בשבת אין מצוה לישראל מ"מ יש עליו מצות שבית תשבת ועל העובדים דעובד כוכבים חייב וישראל פטור אע"ג דפטור מ"מ לא שרי מיהו קשה דאמרינן בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עב:) יצא ראשו אין נוגעין בו דאין דוחין נפש מפני נפש אבל קודם שיצא ראשו החיל פושטת ידה וחתכתו לאברים ומוציאה כדי להציל את אמו וכה"ג בעובד כוכבים אסור כיון שהוזהרו על העובדים וי"ל דהא נמי בישראל מצוה כדי להציל ואפשר דאפילו בעובד כוכבים שרי.

תוספות מסכת נדה דף מד

עמוד א-ב

איהו מייט ברישא - ... ומיהא בן יום אחד ההורגו חייב דקתני אבל עובר לא היינו אפילו נהרגה או ישבה על המשבר עד שיצא ראשו כדתנן במסכת

domain to cut her up and take out the baby, the Tosfot continues] ... and that which it teaches that a [child who is] a day old one who kills him is liable [the death penalty] but [for] a fetus no [he is not liable the death penalty] this is even if she [the mother] [has already been] killed or she is sitting on the birthing stool until the head comes out as is taught in Mesechet Oholot perek 7 (mishna 6) and as it is brought in (Sanhedrin 72b) a woman who is in difficulty cut up limbs; its head comes out we don't push aside a life for a life. But it is possible that specifically here where the mother is alive we do not make him liable for killing until the head comes out as it is dependent a little on the life of the mother but here where she died he is liable because it is like one resting in a chest? And if you want to say that **it is permitted to kill it in the womb** even if its mother is dead and it is not like it is resting in a chest, why do we violate shabbat for it to bring a knife by way of the public domain to cut up the mother as we find in the first perek of Arachin (7b)? And it can be answered that in any case because of the saving of a life we violate shabbat for it **even though it is permitted to kill it** because behold a *gossis* [person who is near death] who is killed by someone, that person is exempt as we say in (Sanhedrin 78a) because the majority of *gossism* die, and [yet] we violate shabbat for them as it says in the last chapter in Yoma (84b) that in the case of saving a life we do not go after the majority [of cases].

אהלות פ"ז (משנה ו) ומייתי לה בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עב:) אשה המקשה חותך אבר יצא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש ומיהו אפשר דדוקא היכא דאמו חיה לא מיחייב הורגו עד שיצא ראשו שתלוי קצת בחיות אמו אבל היכא דמתה חייב משום דכמונה בקופסא דמי וא"ת אם תמצוי לומר דמותר להורגו בבטן אפ"ל מתה אמו ולא הוי כמונה בקופסא אמאי מחללין עליו את השבת שמביאין סכין דרך ר"ה לקרוע האם כדמוכה בפ' קמא דערכין (דף ז:) וי"ל דמכלי מקום משום פקוח נפש מחללין עליו את השבת אף ע"ג דמותר להרגו דהא גוסס בידי אדם ההורגו פטור כדאמר פרק הנשרפין (סנהדרין עח.) דרוב גוססים למיתה ומחללין את השבת עליו כדאמר פרק בתרא דיומא (ד' פד:) דאין מהלכין בפקוח נפש אחר הרוב.

Fetus the thigh of the mother or not the thigh of the mother

25. Background concept to be aware of:

Dispute found throughout the gemara as to whether a fetus is to be considered "the thigh of its mother" - *uber yerech imo hu* or "not the thigh of its mother" - *uber lav yerech imo hu*. [See Appendix where the cases are detailed. As well as the Rashi and Tosfot who rule that the resolution of the dispute is that a fetus is to be considered the thigh of the mother.]

עובר ירך אמו
הוא או עובר
לאו ירך אמו
הוא

Appendix – Is the fetus the thigh of the mother or not the thigh of the mother?

Places in the Talmud Bavli where the concept of *uber yerech imo* [fetus is the thigh of the mother] is mentioned [if you have time and/or interest]

1. Yevamot 78a-b

[given that you need three generations of Egyptians to marry into the congregation, how do we treat someone with two generations on the father's side and one on the mother's side. Rav Yochanan says to follow the father and it is challenged by suggesting this contradicts the principle that the fetus is the thigh of the mother]... If we designate a pregnant [animal] as a sin offering and she gave birth, if he chooses, he may atone for his sin with her or with her offspring. It is fine if you say that R' Yochanan holds that a fetus is not the thigh of its mother in which case this case is like the one where he designated two sin offerings as a guarantee ... but if you say the fetus is like the thigh of the mother then when the one is designated as a sin offering, the fetus should be classified as the offspring of a sin offering and put to death. ... Rather it is different here [quotes a Torah verse relating to the Egyptian case] ...

Rather Rava said, a pregnant non-Jew who converted, her son does not require immersion. And why does he not require immersion [if he is not considered the thigh of the mother] ... a fetus is different, because that is the way that he develops [i.e. might still not require immersion even if the fetus is not considered the thigh of his mother]

2. Nazir 51a

[dealing with a dead pregnant woman] R' Yermiya asked - a fetus inside his mother is it a mixture [of two corpses, the mother and fetus] or not? That is, since the master said, a fetus is considered the thigh of his mother therefore it is her body and its dust is not considered a mixture or perhaps since in the end it was to emerge it is considered separate from her and if you should say that since in the end it will emerge it is considered separate from her what about semen in her womb do we say that because when she died it had not yet formed it was considered part of her body or perhaps since it comes from outside, it is not [part of her body and hence a mixture] ... [This appears to remain unanswered, as the Gemara moves on to other things]

3. Gittin 23b

One who says to his non-Jewish maidservant [as he gave her a document of freedom] behold you are still my maidservant but your fetus is free, if the maidservant was pregnant, she acquires freedom for the fetus ... Two great

מסכת יבמות דף עח

עמוד א - ב

...הפריש חטאת מעוברת וילדה, רצה - מתכפר בה, רצה - מתכפר בולדה; אי אמרת בשלמא עובר לאו ירך אמו הוא, הוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות, ... אלא אי אמרת עובר ירך אמו הוא, הוה ליה ולד חטאת, וולד חטאת למיתה אזיל! ... א"ל: דלמא שאני התם, ד ... , אלא הא דאמר רבא: נכרית מעוברת שנתגיירה - בנה אין צריך טבילה, אמאי אין צריך טבילה? ... שאני עובר, דהיינו רביתיה.

מסכת נזיר דף נא עמוד

א - עמוד ב

בעי רבי ירמיה: עובר במעי אשה הוי גלגלים או לא? כיון דאמר מר עובר ירך אמו, הלכך גופה הוא ולא הוי גלגלין, או דלמא כיון דסופו לצאת - מיפרש פריש מינה? ואת"ל עובר דסופו לצאת מיפרש פריש מינה, שכבת זרע במעי אשה, מהו? מי אמר' כיון דלא איתצר כי גופה דמי, או דלמא כיון דמעלמא קאתי לא? ...

מסכת גיטין דף כג עמוד ב

... הרי את שפחה וולדך בן חורין, אם היתה עוברת - זכתה לו. ... שני גדולי הדור פירשו את הדבר, ר' זירא ור'

ones of the generation have explained the matter R Zeira and R' Shmuel bar Rav Yitzchak. One said who is this, it is Rebbe who says that if one frees half of his slave, the slave acquires half of himself. And the other said, what is the reason for Rebbe in this? He holds that the fetus is the thigh of the mother and it becomes like one who caused [*the maidservant*] to acquire one of her limbs.

שמואל בר רב יצחק, חד אמר: הא מני? רבי היא, דאמר: המשחרר חצי עבדו - קנה; וחד אמר: מאי טעמא דרבי בהא? קסבר: עובר ירך אמו הוא, ונעשה כמי שהקנה לה אחד מאבריה.

4. Baba Kama 78b

Rav Yermiya asked: If a thief sold a stolen animal ... except for its fetus what is the law [*does he have to pay the four- or five-fold payment which only applies if the entire animal is sold*] – according to the one who says that the fetus is like the thigh of the mother, you need not ask, as the thief has indeed excluded part of her from the sale but according to the one who says the fetus is not the thigh of the mother what is the law? ... it is unresolved.

מסכת בבא קמא דף עח

עמוד ב

בעי רבי ירמיה: מכרה ... חוץ מעוברת, מהו? אליבא דמאן דאמר עובר ירך אמו הוא לא תבעי לך, דהא שייר בה, כי תבעי לך - אליבא דמאן דאמר דעובר לאו ירך אמו, מאי? ... תיקו.

5. Sanhedrin 80b

[*on a cow who has gored a person to death and hence must be killed*] ... Rather Ravina said, if before the verdict was finalised it conceived and gave birth, her offspring is permitted, but if she conceived before her verdict was finalised, but gave birth after her verdict was finalised her offspring is forbidden, since a fetus is like the thigh of the mother.

מסכת סנהדרין דף פ עמוד

ב

... אלא אמר רבינא, אימא: אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה - ולדה מותר, ואם עד שלא נגמר דינה עיברה, ומשנגמר דינה ילדה - ולדה אסור, עובר ירך אמו הוא

6. Chullin 58a

Concerning the offspring of a *treifa* [*animal with certain disabilities expected to die in 12 months*] Rabbi Eliezer says it may not be offered on the altar and Rabbi Yehoshua says it may be offered. In what do they argue, when the animal conceived and then became a *treifa* and Rabbi Eliezer holds that a fetus is like the thigh of the mother and Rabbi Yehoshua holds that the fetus is not like the thigh of the mother...

מסכת חולין דף נח עמוד א

ולד טרפה; ר' אליעזר אומר: לא יקרב לגבי מזבח, ר' יהושע אומר: יקרב, במאי קא מפלגי? כשעיברה ולבסוף נטרפה, רבי אליעזר סבר: עובר ירך אמו הוא, ור' יהושע סבר: עובר לאו ירך אמו הוא. ...

7. Temura 10a-b

Gemara: Bar Pada said [*in relation to consecrating animals to bring as sacrifices*], holiness does not take hold on fetuses [*independently from their mothers*], and Rabbi Yochanan said – holiness does take hold on fetuses. [*independently from their mothers*]. And Rabbi Yochanan is going according to his reasoning that Rabbi Yochanan said: if we designate a pregnant [*animal*] as a sin offering and she gave birth, if he chooses, he may atone for his sin with her or with her offspring. And it was necessary [*for*

מסכת תמורה דף י עמוד א

עמוד ב דף יא עמוד א

גמ'. אתמר, בר פדא אמר: אין קדושה חלה על עוברין, ורבי יוחנן אמר: קדושה חלה על עוברין. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: הקדיש חטאת מעוברת וילדה, רצה - בה מתכפר, רצה - בוולדה מתכפר. וצריכא, דאי אשמעינן בהך קמייתא - התם

Rabbi Yochanan to say it in both cases] because if he had only taught the first case, [*I would have thought*] that there it is because he sanctified the fetus itself, but here where he sanctified its mother – maybe it does not become sanctified by inclusion with its mother. And if he had taught only the latter case, there it was sanctified with her and all that is in her, but here that he sanctified it [*only*] since it is not outside, it does not become sanctified. Another version what does he learn, if one [*who consecrates the mother*] leaves out the fetus, it is excluded as a fetus is not like the thigh of the mother. And why do I need two rulings [*from Rabbi Yochanan*]? It is necessary. ...

[daf 11a] Abaye said: an unblemished [*fetus*] inside an unblemished [*mother*] everyone [*i.e., both Rabbi Yochanan and Bar Pada*] agrees that it can be consecrated. Where do they disagree? With an unblemished fetus in a blemished mother: Bar Pada holds: since the mother cannot be consecrated [*for the altar*] the fetus cannot be consecrated [*for the altar*]; Rabbi Yochanan holds: a fetus is not the thigh of the mother and therefore even though the mother cannot be consecrated [*for the altar*], the offspring can be consecrated [*for the altar*].

8. Temura 19a

It is taught in a *braitā*: one who separates a female for the Passover sacrifice [*and it is not used*]— it and its offspring should be left to graze until it develops a blemish, and then it is sold and with their money they should bring [*a different*] Passover sacrifice. Rabbi Eliezer says, it [*the offspring which is then born before Passover*] should be brought for Passover. And behold here – the mother is for money [*i.e. sold to provide money for Passover*], and Rabbi Eliezer still says that it [*the offspring*] itself should be brought for Passover, and did not give it the same law as its mother... Ravina said: we are dealing with where one designated a pregnant animal, Rabbi Eliezer holds like Rabbi Yochanan, that says if one [*when designating*] excludes the fetus, it is excluded, that the fetus is not the thigh of the mother, and his mother was not consecrated with sanctification of the body, but it was so consecrated. Mar Zutra the son of Rav Mori said to Ravina: this is also logical, that we are dealing with a pregnant animal, that it is taught she and her offspring – derive in this manner.

9. Temura 25a

Gemara: Rav Yochanan said if we designate a pregnant [*animal*] as a sin offering and she gave birth [*to a female*], if he chooses, he may atone for his sin with her and if he chooses, he may atone for his sin with her offspring. What

הוא דאקדשיה לעוברת גופיה, אבל הכא דאקדשיה לאימיה - הא בכלל אימיה לא קדוש; ואי אשמעינן בתרייתא - התם הוא דאקדיש לה וכל דאית בה אבל הכא דאקדשיה ליה, כיון דליתיה אבראי - לא קדיש, צריכא. לישנא אחרינא: מאי קמ"ל? אם שיירו - משוייר, ועובר לאו ירך אמו הוא, ותרתיה למה לי? צריכא, ... אמר אביי: תם במעי תמימה - דברי הכל קדיש גופיה, אלא כי פליגי - במעי בעלת מום; דבר פדא סבר: כיון דאימיה נמי לא קדיש גופה - איהו נמי לא קדיש אלא לדמי, רבי יוחנן סבר: עובר לאו ירך אמו הוא. ואף על גב דאימיה לא קדשה לגופה - ולד מיהא קדיש לגופיה .

מסכת תמורה דף יט עמוד א

והתניא: המפריש נקבה לפסח - היא וולדותיה ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמיהם פסח. ר"א אומר, הוא עצמו יקרב פסח. והא הכא - דאימיה לדמי, ואמר רבי אליעזר הוא עצמו קרב פסח, ולא מוקמינן ליה באימיה! אמר רבינא: במפריש בהמה מעוברת עסקינן, רבי אליעזר סבר כרבי יוחנן, דאמר אם שיירו - משוייר, דעובר לאו ירך אמו הוא, ואמו היא דלא קדשה קדושת הגוף, אבל הוא - קדשה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא: הכי נמי מסתברא, דבבהמה מעוברת עסקינן; מדקתני היא וולדותיה, שמע מיניה.

מסכת תמורה דף כה עמוד א

א-עמוד ב
גמ'. א"ר יוחנן: הפריש חטאת מעוברת וילדה, רצה - בה מתכפר, רצה - בולדה מתכפר. מ"ט? קסבר ר' יוחנן: אם

is the reason? Rav Yochanan if one [when designating] excludes the fetus, it is excluded, that the fetus is not the thigh of the mother in which case this case is like the one where he designated two sin offerings as a guarantee if he wants he can effect atonement through the one and if he wants he can effect atonement through the other one. They further challenged Rav Yochanan from a *braita*: One who says to his non-Jewish maidservant [as he gave her a document of freedom] behold you are still my maidservant but your fetus is free, if the maidservant was pregnant, she acquires freedom for the fetus. Now this is fine if you say if you excluded the fetus, the fetus is not excluded because a fetus is like the thigh of its mother and because of this reason she acquires [freedom] for the fetus as it is like one who emancipates half his slave and who said this, Rabbi Meir [who holds that one can emancipate half a slave] as it was taught: that if one frees half of his slave, the slave acquires half of himself ... but if you say that if one excludes the fetus, it is excluded for a fetus is not like the thigh of its mother why does she acquire? ... rather learn from this that if one excluded the fetus, it is not excluded and it is a refutation of Rabbi Yochanan. Indeed Rabbi Yochanan is refuted. But let us say that [R' Yochanan's position] that if one excluded a fetus, it is excluded is a dispute amongst the Tannaim, for it was taught in a *braita* one who says to his pregnant maidservant you are free but your fetus shall remain a slave, the fetus is free, these are the words of Rabbi Yossi HaGlili, but the sages say his words stand ... Is this not what they are disagreeing about, that Rabbi Yossi holds, that if he excludes the fetus, the fetus is not excluded and the Rabbis hold that if the fetus is excluded, it is excluded? Rabbi Yochanan would say to you all hold that if he excluded the fetus, the fetus is excluded, but here, the reason of [Rabbi Yossi HaGlili] is because of the verse "the woman and her offspring will be to her master" [Shemot 21:4]. But we may certainly say that it is a dispute amongst these Tanaim: that it was taught: one who slaughters a sin offering and finds in it a live fetus in its fourth month, one *braita* says it can only be eaten by male kohanim, and it may only be eaten for one day, and it may only be eaten within the curtains [of the Temple] but another *braita* says: it may be eaten by any person, and it may be eaten in any place, and it may be eaten forever. Is this not the dispute, that the one Tanna holds that if one excluded [the fetus] it is excluded and the other holds that if one excluded [the fetus], it is not excluded? Rabbi Yochanan would say to you, everybody agrees that if one excluded the fetus, the fetus is excluded, and regarding what are they disagreeing: the one holds that offspring only become consecrated after birth, whereas

שיירו משוייר, עובר לאו ירך אמו הוא; דהוה ליה כמפריש שתי חטאות לאחריות, רצה - מתכפר בה, רצה - מתכפר בחבירתה. ... מיתבי: האומר לשפחתו הרי את שפחה וולדך בן חורין, אם היתה עוברה - זכתה לו. אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר עובר ירך אמו מש"ה זכתה לו, והוי ליה כמשחרר חצי עבדו, ומני - ר' מאיר היא; כדתניא המשחרר חצי עבדו יצא לחירות, ... ואי אמרת שיירו משוייר עובר לאו ירך אמו הוא, אמאי זכתה לו? ... אם שיירו - אינו משוייר, ותיבתא דרבי יוחנן, תיבתא. לימא אם שיירו משוייר תנאי היא? דתניא, האומר לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד - ולדה כמוה - דברי ר' יוסי הגלילי, וחכמים אומרים: דבריו קיימין, ... מאי לאו בהא קמיפלגי, דרבי יוסי סבר שיירו אינו משוייר, ורבנן סברי משוייר? אמר לך ר' יוחנן: דכולי עלמא - שיירו משוייר; והכא היינו טעמא, דאמר קרא האשה וילדיה תהיה לאדוניה. אלא ודאי לימא כי הני תנאי, דתניא: השוחט את החטאת ומצא בה בן ד' חי; תני חדא: אין נאכלת אלא לזכרי כהונה, ואינה נאכלת אלא ליום אחד, ואינה נאכלת אלא לפנים מן הקלעים. ותניא אידך: נאכלת לכל אדם, ונאכלת בכל מקום, ונאכלת לעולם. מאי לאו תנאי, דת"ק סבר שיירו אינו משוייר, ומר סבר שיירו משוייר, אמר לך רבי יוחנן: דכ"ע אם שיירו משוייר, והני תנאי בהא קמיפלגי, דמר סבר ולדי קדשים - בהוייתן הן קדושים, ומר סבר, ולדי קדשים - במעי אמן הן קדושים. ואיבעית אימא: לא קשיא, כאן - בשהקדישה ולבסוף נתעברה,

others hold that they are consecrated in the womb, or one is saying where the first consecrated and then conceived, and the other is saying she conceived first and then consecrated.

כאן - בשנתעברה ולבסוף הקדישה... ..

10. Temura 30b

Rav said: all that are prohibited from the altar [*because they were used sexually or worshipped*] their offspring are permitted Rabbi Eliezer forbids. Rav Huna the son of Rabbi Chanina said in the name of Rav Nachman: the disagreement is when it became pregnant and then was sexually used, that Rabbi Eliezer holds that the fetus is the thigh of its mother, and the Rabbis hold the fetus is not the thigh of its mother, but if it was sexually used and then got pregnant, all agree to permit.

[*Then other versions of the dispute, i.e., sexually used and then conceived or when consecrated and then sexually used, with different reasons for the disputes*]

מסכת תמורה דף ל עמוד

ב

אמר רב: כל האסורים לגבי מזבח ולדותיהן מותרים, ותני עלה: ורבי אליעזר אוסר. אמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן: מחלוקת שעברו ולבסוף נרבעו, דרבי אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא, ורבנן סברי לאו ירך אמו הוא; אבל נרבעו ולבסוף עיברו - דברי הכל מותרין... ..

11. Temura 31a

According to the one that says a *treifa* [*animal with certain disabilities expected to die in 12 months*] cannot give birth we find the case where she became pregnant and then became a *treifa*, and regarding what are they disagreeing, that Rabbi Eliezer holds that the fetus is the thigh of the mother [*and hence cannot be offered on the altar*], and the Rabbis hold that the fetus is not the thigh of the mother [*and hence it can*].

מסכת תמורה - דף לא

עמוד א

... למ"ד טריפה אינה חיה - משכחת לה כגון שעברה ולבסוף נטרפה; ובהא פליגי; דר' אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא, ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא... ..

Rashi/Tosfot on whether or not a fetus is like the thigh of the mother

1. Rashi on Bechorot 15b

[*discussing the question of what to do with a fetus whose mother has already been redeemed at the time of birth but not at the time of conception*][*Its sanctity*] **is not strong enough to receive redemption:** from sanctification because it has already gone out of the status of not being sanctified by way of the redemption of its mother and behold its prohibition is a [*rabbinical*] decree only as is explained further but from the Torah a fetus is like the thigh of its mother ...

רש"י מסכת בכורות דף

טו עמוד ב

לא אלימי למיתפס

פדיונן - בקדושתן כדי שיצאו הן לחולין שכבר יצאו קדושתן אגב פדיון דאמן דהאי דאסורין גזרה בעלמא הוא כדלקמן אבל מדאורייתא עובר ירך אמו הוא

2. Tosfot Sanhedrin 80b

The fetus is the thigh of the mother: we derive from here that this is the halacha as there is no objection [*on this portion of the gemara*]...

תוספות מסכת

סנהדרין דף פ עמוד ב

עובר ירך אמו - משמע שכן הלכה מדלא פריך... ..